CHRISTIE'S MÜZAYEDELERİNDE SATIŞA SUNULMUŞ BİR GRUP FİĞÜRLÜ İZNİK TABAĞI

Ezgi GÖKÇE

Uşak Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

Özet: İznik çinileri üretildikleri tarihten itibaren, hem Osmanlı sarayında hem de saray dışında büyük beğeniyle kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, özellikle 16. yüzyılda Avrupalılar, İznik çinilerine karşı büyük ilgi duymuşlardır. Bu ilgi iki farklı yönde gelişmiştir; ilki, çinilerin taklit edilerek yeniden üretilmesi, diğeri ise satın alma yoluyla bu objelere sahip olmak yönünde olmuştur. Bunun yanında, 19. yüzyılda Doğu'ya olan ilginin artması ise, Batılı tüccar ve gezginleri İznik çinilerini toplamaya yöneltmiş ve bu objeleri beraberlerinde ülkelerine götürmelerine neden olmuştur. Günümüzde, özellikle Avrupa'da birçok müze ve özel koleksiyonda, çok fazla sayıda İznik çinisinin yer aldığı bilinmektedir. Araştırmacılar ve koleksiyonerler için, bu çinilerden pek çoğuna ulaşma ve görme olanağı kısıtlıdır. Bu nedenle, konuyla ilgili görsel belgeye sahip ve bunu sergileyen her türlü kaynağın önemli olduğu düşünülmektedir. Londra'da bulunan ve köklü bir geçmişe sahip Christie's Müzayede evi, İznik çinilerinin de içinde bulunduğu, çeşitli dönem ve üsluplara ait İslam seramiklerini koleksiyonunda barındırması ve satışa sunmuş olması bakımından dikkat çekici bir kataloga sahiptir. Bu makalede, dünya çapındaki müzayede evlerinden biri olan "Christie's"de farklı zamanlarda satışa sunulmuş bir grup insan ve hayvan figürlü İznik çinisi tanıtılarak fiziksel özellikleri belirtilmiştir. Ayrıca, bu çiniler, kompozisyon ve kullanılan motifler açısından da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzayede, Seramik, Çini, İznik, Figür

A GROUP OF IZNİK DISHES WITH FIGURES SOLD AT CHRISTIE'S AUCTIONS

Abstract: Iznik tiles have been used both in Ottoman palace and out of the palace with admiration since the date they were created. Apart from this, in the 16th century, Europeans were very interested in Iznik tiles. This interest was built in two ways; first was the imitation and re-production of the tiles, the other one was the possession of these objects by purchasing them. Besides, with the increase in the interest towards the East in the 19th century, the merchants and voyagers from the West tended to collect Iznik tiles and they brought these objects to their countries. In today's world, it is known that especially in several museums and special collections in Europe, there are a great number of Iznik tiles. There is a limited possibility to reach or see most of these tiles for researchers and collectors. Thus, every resource that has visual document about the issue or presents this is thought to be important. The auction house Christie's, located in London and having a rooted past has a catalogue with Iznik tiles in it, which is remarkable with the Islam ceramics belonging to various periods and styles in its collection and their put on the market. In this article, Iznik ceramics with a group of human and animal figures that were put on the market at different times in Christie's, a worldwide auction house, are introduced and their physical properties are mentioned. Moreover, these tiles have been analysed in terms of the compositions and the motifs that were used.

Key Words: Auction, Ceramic, Tiles, Iznik, Figur

Giriş

İznik çinileri, ilk üretildikleri¹ tarihten itibaren günümüze kadar çekiciliklerini korumuş ve ilgi görmüştür. 16. yüzyıl sonu 17. yüzyıl başlarında, Osmanlı'nın Avrupa'yla olan diplomatik ve ticari ilişkilerinin yoğunlaşması ile başkent İstanbul'a Avrupa devletlerinden elçilerin gönderilmesi ve tüccarların alışverişleri bu ilgiyi artıran sebeplerden olmuştur (Renda, 2005: 44-45).

Bu dönemde, başkent İstanbul'a gelen Avrupalı elçiler, Osmanlıların çiçeğe olan düşkünlüklerinden söz etmişler ve Türklerin çiçek sevgisini seyahatnamelerinde belirtmişlerdir (Atasoy ve Raby, 1989: 69).² Günümüze kadar ulaşan İznik çinilerinin pek çoğunda bitkisel motiflerin, özellikle stilize çiçek motiflerinin sıklıkla kullanıldığı dikkati çekmektedir. Julian Raby'nin de (1989: 69) belirttiği gibi, çiçeklerin evrensel dilinden esinlenilerek oluşturulan motifler, Osmanlı çinilerinin uzun süre beğeni kazanmasını sağlamıştır. Böylece, 16. yüzyılda İznik çinileri Avrupalılar tarafından da beğeni kazanmaya başlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa, antika eşya tutkusunun yaygınlaştığı zamanlarda, Osmanlı seramiği en pahalı koleksiyon parçalarından biri haline gelmiştir (Atasoy ve Raby, 1989: 69). İznik çinilerinin Nakkaşhane'ye bağlı kalınarak üretildiği dönemlerde, stilize bitkisel motiflerin yoğun olarak kullanıldığı dikkati çekmektedir. Ancak,

16. ve 17. yy.'larda, İznik çinilerinde, bitkisel motiflerle beraber hayvan ve insan figürleri de görülmeye başlamıştır (Atasoy ve Raby, 1989: 256-284). Bunun yanında, aynı tarihlerde, insan figürünün tasvir edildiği ve kullanıldığı bir diğer alan da kıyafet albümleridir. 16. yüzyıl sonu – 17. yüzyıl başlarında, kıyafet albümleri, İstanbul'daki bağımsız atölyelerde, saraya bağlı olmayan bir üretimle saray dışından ressamlar tarafından, Avrupalı elçiler ve gezginlerin siparişi üzerine üretilmişlerdir. Bu albümlerde, saray nakkaşhanesindeki üslûba göre işçilik kalitesi bir hayli düşüktür.³ Daha geç dönemlerde görülen insan ve hayvan figürlü İznik çinilerinde daha kaba ve serbest elle resmedilmiş olması muhtemel bir üslûp dikkati çekmektedir. Bu nedenle, 17. yüzyıldan sonraki örneklerin, bu atölyelerdeki üslûptan esinlendiği düşünülebilir; bu durum, ustaların başkente bağlı üretimi bıraktıkları ve hayal güçlerini kullandıklarını düşünülmektedir (Atasoy ve Raby, 1989: 256-284). Ayrıca, bu örnekler, üretildikleri dönemin günlük yaşamını ve sanatçıların hayal güçlerini yansıtmaları açısından da önemlidir.

İznik çinileriyle ilgilenen pek çok kişi için, üretim şekli ve üretimde kullanılan hammadde ve diğer malzemeler gibi teknik konuların yanında, süsleme programı bakımından kompozisyonlarda kullanılan motifler ve renkler de her zaman için bir inceleme ve araştırma konusu olmuştur. Özellikle, 16. yüzyıldan itibaren Avrupalıların İznik çinilerine olan ilgisi ve daha sonra 19. yüzyılda Doğu'ya artan ilgi sebebiyle yabancı tüccar ve gezginlerce toplanarak yurtdışına götürülen bu objelerden birçoğunun bugün yurtdışındaki müzelerde ve/veya

1 İznik çini ve seramiklerine ait ilk örneklerin 15. yüzyılda üretilmeye başlandığı kabul edilmektedir: "...Mezopotamya, Mısır ve Orta Asya'da biline İslam seramik geleneklerinin de erken dönemlerde İznik üretiminde etkili olduğu bir gerçektir. Ancak İznik'i İznik yapan asıl büyük gelişme 15. yüzyıl ortalarından itibaren teknolojiye yaşanan değişimle birlikte kendini gösterecek ve 17. yüzyılın sonuna kadar devam edecektir..." (Bakır, 2007:280).

2 .: (Demiriz, 2005), (Atasoy, 2002), (Atasoy, 1971).

3 Bu tür kıyafet albümleri ile ilgili geniş bilgi için bkz.: (Bağcı-Çağman-Renda-Tanırdı, 2006), (Toprak, 2012).

özel koleksiyonlarda bulunduğu bilinmektedir. Bu konu, pek çok tarihçi, sanat tarihçi ve sanatçı için bir inceleme ve araştırma dalı haline gelmiş ve İznik çinileriyle ilgili pek çok yayın yapılmıştır.⁴ Bu yayınlar kapsamında, yurtdışındaki müze ve özel koleksiyonlarda yer alan İznik çinilerinden bir kısmına ulaşılabilmektedir. Müze ve özel koleksiyonların web üzerinde yayınladıkları dijital kataloglar da, İznik çinilerinin görsellerinin sergilendiği alanlardır. Bunun yanında, müze ve özel koleksiyonlarla birlikte, İznik çinilerinin satışının yapıldığı uluslararası müzayede evleri de, satış kataloglarında ve web ortamında görsel sunmaları bakımından önemli kaynaklar olarak değerlendirilebilir.⁵ Bu bakımdan, dünyanın en büyük müzayede evlerinden, Londra’da bulunan Christie’s, Sotheby’s ve Bonhams gibi müzayede evlerinin satış katalogları, yayınlarda karşımıza çıkma olasılığı pek bulunmayan örnekleri içermektedir.

Londra’daki ünlü müzayede evlerinden Christie’s, dünyanın en eski ve en büyük antika ve sanat eseri satışının yapıldığı, halka açık bir müzayede evidir. İznik seramik ve çinileri ile Christie’s Müzayede Evin’in İslam Sanatları Bölümü ilgilenmektedir.

Bu makalede, 1999 ve 2014 yılları arasında Christie’s müzayedelerinde satışa sunulmuş İznik çinilerinin taranması sonucunda, bu çiniler arasından seçilen on beş adet hayvan ve on iki

adet insan figürlü İznik çinisi, fiziksel ve kompozisyon özellikleri bakımından ele alınmaktadır.

Christie’s Müzayede Evinin Kısa Tarihçesi

Christie’s dünyanın en eski, en büyük antika eser ve sanat eseri satışı yapılan özel mülkiyete ait olan halka açık müzayede evlerinden biridir.

Resmi şirket literatürüne göre, kurucu James Christie ilk satışını 5 Aralık 1766 da Londra – İngiltere’de yönetmiştir ve şirketin elinde bulunan en eski müzayede kataloğu Aralık 1766 tarihli dir. Ancak, bazı diğer kaynaklar, Christie’nin 1762 den beri müzayede salonları kiraladığını belirtir, aynı zamanda Christie’nin 1759 tarihine kadar inen gazete satış ilanlarına da ulaşılmıştır.

Christie, kısa sürede müzayede şefi olarak itibar kazanmış ve Fransız İhtilalinden sonra uluslararası sanat ticaretinin en önemli merkezi olan Londra’nın yeni keşfedilen konumundan yararlanmıştır. 1859 den itibaren şirket Christie, Manson & Woods olarak adlandırılmıştır. 1958 de Roma’ya bir temsilcisini atayarak ilk denizaşırı ofisini kurmuştur.

Müzayede evinin yan kuruluşu olan Uluslararası Christie’s A.Ş., Amerika Birleşik Devletlerinde ilk satışını Sotheby’den 13 yıl sonra 1977’de gerçekleştirmiştir. 1988’den beri müzayede piyasasının %42’sine sahip olan Christies’in gelişimi yavaş fakat istikrarlı olmuştur. 1990’da, şirket uzun süredir devam eden politikasını değiştirerek, Mayıs müzayedelerindeki sanat eserleri koleksiyonlarının fiyatlarının asgari bedelini garanti altına almıştır.

Ocak 2009 itibarıyla, Christie’sin New York, Los Angeles, Paris, Cenevre, Houston, Amsterdam, Moskova, Viyana, Buenos Aires, Berlin, Roma,

4 İznik çini ve seramikleriyle ilgili yayınlanmış en kapsamlı yayınlardan bazıları şöyledir: (Aslanapa, 1965), (Altun-Aslanapa-Yetkin, 1988), (Atasoy ve Raby, 1989), (Altun, 1997), (Carswell, 2006), (Bakır, 2007), (Arlı ve Altun, 2008), (Bilgi, 2009).

5 Londra’da bulunan Christie’s, Sotheby’s ve Bonhams’ın satış kataloglarının ve eserlerin görsellerinin bulunduğu web sitelerine bu adreslerden ulaşılabilir: Bonhams: <http://www.bonhams.com/> Christie’s: <http://www.christies.com/> Sotheby’s: <http://www.sothebys.com/>

Güney Kore, Milan, Madrid, Japonya, Çin, Avusturalya, Hong Kong, Singapur, Bangkok, Tel Aviv, Dubai, ve Mexico City dahil olmak üzere 43 ülkede, 85 ofise sahiptir. 1995'te Beijing, Çin'de sanat eserlerini sergilemek üzere ilk uluslararası müzayede evi olmuştur.

Günümüzde, 1980lerdeki yükselişte piyasada baskın olan Empresyonist eserler, Christie'sin zirve kategorisi olarak çağdaş sanatla yer değiştirmiştir. Asya sanatı en kazançlı üçüncü alan olmuştur.

Christie's, pek çok dünya müzayede rekorlarına sahiptir. İslam Sanatı satışları yıl boyu Londra'da yapılmaktadır. Christie's, Dubai'de çok başarılı açılış töreni satışı gerçekleştirmiştir. Christie's satışları, halı, seramik, Orta Doğu'dan ve Güney İspanya'dan Çin'e, Hindistan ve Güneydoğu Asya'ya uzanan İslam ülkelerinden el yazması ve metal işlerini de kapsar.

Bunların arasında, İznik çini ve seramiklerinin en iyi dönemlerinde üretilen mavi-beyaz dekorlu ve stilize çiçek motifli olanlarının yanında özellikle son dönemlerde yoğun olarak görülen figür tasvirli örnekler ilgi çekicidir. 17. yüzyılın ikinci yarısında İznik çini ve seramiklerinde özellikle teknik açıdan gerileme yaşanmış olsa da nakkaşların teknik zorluklara rağmen motif ve desenlerde yenilik arayışlarını sürdürmeye çalıştıkları görülmektedir. (Bakır, 2007 : 305) Figürlü seramikler, genellikle klasik desen anlayışının dışında üretilmiş olup, bize o dönem hakkında bilgi vermeleri açısından da önemlidirler.

İznik Çinilerinin Özellikleri

İznik'te seramik üretiminin tarihi M.Ö. 4. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Mezopotamya, Mısır ve Orta Asya'da görülen seramik üretim geleneklerinin,

İznik seramik üretiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak, İznik, esasen 15. yüzyıl ortalarından itibaren, özellikle teknolojiye yaşanan değişimle birlikte kendini göstermiştir (Bakır, 2007: 280). Osmanlı döneminde üretilmiş ve günümüze kalmış İznik çinileri, genellikle, kırmızı çamur ve beyaz fritli çamur ile üretilenler olmak üzere iki ana grupta incelenmektedir.

Daha çok günlük kullanıma yönelik olarak, 14. Yüzyıldan 15. yüzyıla kadar olan dönemde kırmızı çamurdan üretilmiş seramiklerde astar ve astar kazıma dekoru ile renkli sırların kullanıldığı görülmektedir. Bu teknikler, Osmanlı seramik sanatının Selçuklu seramik sanatı ile olan bağlantısını ortaya koymaktadır (Bilgi, 2009:23).

Diğer bir grup olan beyaz fritli çamur ile üretilen İznik çinilerini bu denli ilgi çekici ve cazip kılan ise bünyesidir. Bünye, öğütülmüş kuvars, frit ve az oranda plastikliği arttıran beyaz kilden oluşmaktadır. İznikli ustaların, ortaya koydukları ürünleri dışında, bilgi edinilecek pek fazla yazılı kaynak bıraktıkları söylenemez. Keşan'ın çini ile uğraşan tanınmış ailelerinin birinden olan Ebu'l Kasım'ın değerli taşlar ile ilgili yazdığı bir risalede (700/1301)⁶ seramik ile ilgili bir bölüm yer almaktadır. Bu bölüm, fritli seramik üretimi ile ilgili önemli bir kaynaktır (Atasoy ve Raby, 1989:49). Ayrıca, günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle yapılan araştırmalar da bu konuda yarar sağlamaktadır.

Osmanlı Dönemi İznik çinilerinde hayvan ve az sayıda insan figürü tasvirleri, 16. yüzyılın ilk yarısında görülmüş olsa da, yüzyılın son çeyre-

⁶ Bu risale ile ilgili geniş bilgi için bkz.: (Allan, 1973), (Tuna, 2002).

ğinden sonra bu tür tasvirlerin kullanılmasında bir artış olmuştur.

İznik çinilerinde hayvan figürleri ilk kez, 1520-1530'larda kullanılmıştır (Resim 1). 1540 ve 1550'lerde ise bu tür motifler nadiren görülmüştür. Bunun dışında kalan iki örnekten biri Louvre Müzesi'ndeki tavus kuşlu tabak ve tek örnek üzerinde av hayvanları bulunan iki kulplu mataradır (Resim 2). İkisi de geç dönem hayvan figürlü çinilerin iki önemli akımını temsil etmektedir. Biri tek tavus kuşlarının oluşturduğu, durgun kuş tasvirleridir ki bu yaygın olanıdır; diğeri ise, neredeyse şeytani hareketler yapan hayvan figürleridir. Bu iki akım, çağdaş olmakla birlikte esin ve anlam yönünden farklıdır (Atasoy ve Raby, 1989:256).

Resim 1. Yayvan Dilimli Tabak Parçası Yaklaşık-1530, Yaklaşık 1545-1555, (Atasoy ve Raby, 1989:187).

Resim 2. İki Kulplu Matarı (Atasoy ve Raby, 1989:214).

İznik çinisinde insan figürü ilk kez 1530'lardan kalma bir maşrapanın üzerinde görülür (Resim 3). 16. yüzyıl sonları ve 17.yüzyılın başlarında insan ve hayvan figürlü çinilerin üretimi artmaya başlamıştır. 17. yüzyıl başından kalan birçok tabakta, konu ve üslûp yönünden Kalender Paşa tarafından Sultan I. Ahmed için 1603-1617 yılları arasında hazırlanan albümdeki tek figür çalışmalarına benzer güzel insan tasvirleri görülmektedir. Sultan I. Ahmed Albümü'ndeki tek figür çalışmaları, birçoğu Avrupalılara satılmak üzere İstanbul'da saray dışından atölyelerde sipariş üzerine yapılmış, Metin And'ın "çarşı ressamı" olarak adlandırdığı sanatçıların yaptığı kıyafet albümleriyle ilişkili olduğu düşünülebilir⁷. Bu tabakların, kıyafet albümlerinin üslûp özelliklerini yansıttığı düşünülmektedir⁸. Tabaklarda görülen insan figürü tasvirlerinin en çok Sultan I. Ahmed Albümü'ne benzemesi de, minyatür üslûbunun çiniye etkisini vurguladığı söylenmektedir (Atasoy ve Raby, 1989: 284).

⁷ : (And, 1985, 1990, 1993).

⁸ 17. Yüzyıl Osmanlı Kıyafet Albümleri ve İznik Seramiklerinin Sanat Üretimi Etkileşimi ile ilgili ayrıca bkz.: (Adıgüzel Toprak- Gökçe, 2014)

Resim 3. Maşrapa Parçası, Yaklaşık 1525-1530, (Lane, 1957).

17.yüzyılda, İznik çinilerinde, genellikle stilize bitkisel motifler arasında tek ya da ikili gruplar halinde görülen insan figürlerinin ilgi çekici olmasının yanı sıra, bu tasvirlerin dönemin kültürel yapısı hakkında bilgi verdiği de düşünülmektedir. Ayrıca, insan figürleri gibi yine çinilerde görülen hayvan figürleri de ilgi çekicidir; özellikle, nakkaşhaneden uzaklaşan çini ustalarının hayal gücünü ortaya koyan örnekler olmaları bakımından dikkat çekmektedirler.

Christie's Müzayedelerinde Satışa Sunulmuş Bir Grup Figürlü İznik Tabağının Kompozisyon Özellikleri Açısından İncelenmesi

Bu makale kapsamında, Christie's Müzayedelerinde farklı tarihlerde ve farklı yerlerde satışa sunulmuş on beş adet hayvan figürlü ve on iki adet insan figürlü olmak üzere toplam yirmi yedi adet figürlü çini incelenmiştir.

Müzayede kataloglarında, eserlerin fotoğrafları dışında kimden alındığı ya da kimin koleksiyonundan satışa çıktığı; daha önce bulunduğu koleksiyonlar varsa bunların isimleri; benzer örneklerinin bulunduğu koleksiyonlar ya da basılı olduğu yayınlar hakkında bilgi ve fiziksel

tanımlama bilgileri yer almaktadır. Bu makalede, tabakların yalnızca çaplarının ölçüleri katalogda yer alan açıklamalardan alınmıştır. Tabakların fiziksel özellikleri belirtilirken, genelde farklı ve yanlış bilgiler kullanıldığından, fiziksel açıklamalar için kataloglardaki bilgilere başvurulmamıştır.

Hayvan figürlü tabaklardan ilki (Resim 4), 4 lot numarası ile 17 Haziran 1999'da Londra, King Street'de "Osmanlı ve Oryantalist" Müzayedesinde satılmıştır. Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 28,2 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir.

Resim 4. 4 lot numaralı hayvan figürlü tabak

Tabağın merkezinde at figürü ve etrafında stilize bitkisel motifler yer almaktadır. stilize edilmiş rozet şeklinde çiçekler ve küçük çiçekli, yapraklı dallar görülmektedir.

Hayvan figürlü tabaklardan ikincisi (Resim 5), 313 lot numarası ile 15 Ekim 2002'de, Londra, King Street "İslam Sanatı ve El Yazmaları" müzayedesinde satılmıştır.

Resim 5. 313 Lot Numaralı Hayvan Figürlü Tabak

Tabağın dudağı dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 30,7 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, yeşil, kırmızı renk, siyah ve mavi tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde bir madalyon içinde tavşan, köpek, kuş, geyik gibi stilize hayvan figürleri, stilize bitkisel (küçük yapraklı dallar) motifler yer almaktadır. Madalyonun çevresinde yan yana sıralanmış palmet motifleri ve kenar bordüründe dalga motifleri arasında yatık “S” kıvrımları yer almaktadır.

Hayvan figürlü tabaklardan üçüncüsü (Resim 6), 375 lot numarası ile 15 Ekim 2002’de, Londra, King Street “İslam Sanatı ve El Yazmaları” müzayedesinde satılmıştır.

Resim 6. 375 Lot Numaralı Hayvan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 24,5 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında yeşil, mavi, kırmızı, turkuaz renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde kuş figürü etrafında stilize bitkisel motifler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe rozet çiçek ve küçük çiçekli dallar dönüşümlü olarak yer almaktadır.

Hayvan figürlü tabaklardan dördüncüsü (Resim 7), 6 lot numarası ile 26 Nisan 2005’te, Londra, King Street “İznik Seramikleri: Vincent Bulent Koleksiyonu” müzayedesinde satılmıştır.

Resim 7. 6 Lot Numaralı İle Hayvan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:26 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, yeşil, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde stilize bir kuş figürü, lale, karanfil, zambak ve sümbül gibi stilize bitkisel motifler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe stilize edilmiş yarım rozet şeklinde çiçekler görülmektedir.⁹

Hayvan figürlü tabaklardan beşincisi (Resim 8), 67 lot numarası ile 26 Nisan 2005'te, Londra, King Street "İznik Seramikleri: Vincent Bulent Koleksiyonu" müzayedesinde satılmıştır.

Resim 8. 67 Lot Numaralı Hayvan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:31,2 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, yeşil, kırmızı renk siyah ve mavi tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde bir madalyon içinde karşılıklı iki aslan ve onlardan biraz daha büyük bir aslan figürü etrafında stilize bitkisel motifler yer almaktadır. Madalyonun çevresinde kırmızı ve mavi yarım rozet şeklinde sıralı çiçekler bulunmaktadır. Tabağın kenar bordüründe dalga motifleri ve yatık "S" şeklinde motifler görülmektedir.¹⁰

Hayvan figürlü tabaklardan altıncısı (Resim 9), 55 lot numarası ile 26 Nisan 2005'te, Londra, King Street "İznik Seramikleri: Vincent Bulent Koleksiyonu" müzayedesinde satılmıştır.¹¹

⁹ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

¹⁰ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

¹¹ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

**Resim 9. 55 Lot Numaralı İnsan Figürlü
Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 39,3 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, yeşil, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Stilize bitkisel motifler arasında bir adet tilki merkezde ve dört adet tilki tabak merkezinin etrafında yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe tek iplik rumi motifi görülmektedir.¹²

Hayvan figürlü tabaklardan yedincisi (Resim 10), 7 lot numarası ile 26 Nisan 2005'te, Londra, King Street "İznik Seramikleri: Vincent Bulent Koleksiyonu" müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 10. 7 Lot Numaralı İnsan Figürlü
Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 26,2 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, yeşil, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde tırs giden bir at figürü ve etrafında stilize çiçek motifler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe stilize edilmiş rozet çiçek ve iki yapraklı çiçek motifleri dönüşümlü olarak sıralanmıştır.

Hayvan figürlü tabaklardan sekizincisi (Resim 11), 108 lot numarası ile 04 Nisan 2006'da, Londra, King Street "İslam Sanatı ve Hint Dünyası" müzayedesinde satılmıştır.

¹² Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

Resim 11. 108 Lot Numaralı İnsan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 29,6 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kobalt mavi, yeşil, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde stilize bir tavus kuşu figürü ve etrafında stilize çiçek motifler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe stilize edilmiş yarım rozet şeklinde çiçeklerin sıralanması ile oluşturulmuş zig-zag motifli bir bordür bulunmaktadır.¹³

Hayvan figürlü tabaklardan dokuzuncusu (Resim 12), 50 lot numarası ile 05 Kasım 2008’de, Paris, “İslam Topraklarında Sanat” müzayedesinde satılmıştır.

Resim 12. 50 Lot Numaralı İnsan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı: 29,5 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde stilize bir kuş figürü ve etrafında bulut motifleri yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe dalga motifleri ve yatık “S” şeklinde motifler görülmektedir.

Hayvan figürlü tabaklardan onuncusu (Resim 13), 274 lot numarası ile 26 Nisan 2012’de, Londra, King Street “İslam Sanatı ve Hint Dünyası” müzayedesinde satılmıştır.

¹³ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

Resim 13. 274 Lot Numaralı İnsan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:31 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde bir madalyon içinde karşılıklı iki aslan, onlardan biraz daha büyük bir aslan ve küçük bir tavşan figürü etrafında stilize bulut motifleri ile bitkisel motifler yer almaktadır. Madalyonun zemini turkuaz boyalıdır. Madalyonun çevresinde kırmızı palmet motifleri sıralı olarak yerleştirilmiştir. Tabağın kenar bordüründe birbiri üzerine gelmiş sıralı küçük çiçek motifleri görülmektedir ve zemin mavidir.

Hayvan figürlü tabaklardan on birincisi (Resim 14), 272 lot numarası ile 26 Nisan 2012’de, Londra, King Street “İslam ve Hint Dünyası Sanatı” müzayedesinde satılmıştır.

Resim 14 . 272 Lot Numaralı İnsan Figürlü Tabak

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:26,6 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, yeşil, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde stilize bir kuş figürü yer almaktadır. Figürün çevresinde gül ve sümbül gibi stilize çiçekler görülür. Tabağın kenar bordüründe birbiri tek iplik rumi motifi yer almaktadır.

Hayvan figürlü tabaklardan on ikincisi (Resim 15), 764 lot numarası ile 27 Nisan 2012’de, Londra, South Kensington “İslam & Hint Sanatları & Tekstiller” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 15 . 764 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:24 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, yeşil, kırmızı mangan moru ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde uzun kuyruklu stilize bir kuş figürü yer almaktadır. Figürün çevresinde lale ve sümbül gibi stilize çiçekler görülür. Tabağın kenar bordüründe bulut ve küçük çiçekli dallar dönüşümlü olarak yer almaktadır.

Hayvan figürlü tabaklardan on üçüncüsü (Resim 16), 241 lot numarası ile 04 Ekim 2012’de, Londra, King Street “İslam ve Hint Dünyası Sanatı” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 16. 241 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:31 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde bir madalyon içinde stilize aslan, tavşan, kuş ve geyik figürleri etrafında stilize bulut motifleri ile bitkisel motifler yer almaktadır. Madalyonun zemini turkuaz boyalıdır. Tabağın kenar bordüründe birbiri üzerine gelmiş sıralı küçük çiçek motifleri görülmektedir ve zemin mavidir.

Hayvan figürlü tabaklardan on dördüncüsü (Resim 17), 815 lot numarası ile 11 Ekim 2013’de, Londra, South Kensington “İslam Sanatı & Tek-silleri & Hint Dünyası” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 17 . 815 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:25,3 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde madalyon içinde aslan figürleri yer almaktadır. Figürlerin çevresinde stilize bulut motifleri ile bitkisel motifler yer almaktadır. Madalyonun zemini turkuaz boyalıdır. Tabağın kenar bordüründe dalga motifleri ve yatık “S” şeklinde motifler görülmektedir.

Hayvan figürlü tabaklardan on beşincisi (Resim 18), 797 lot numarası ile 02 Ekim 2012’de, Londra, South Kensington “İslam Sanatları” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 18. 797 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir (Tabağın çapı:31,5 cm). Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında mavi, turkuaz, kırmızı renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde madalyon içinde aslan figürleri ve tavşan figürü yer almaktadır. Figürlerin çevresinde stilize bulut motifleri ile bitkisel motifler yer almaktadır. Madalyonun zemini turkuaz boyalıdır. Tabağın kenar bordüründe dalga motifleri ve yatık “S” şeklinde motifler görülmektedir.

İnsan figürlü tabaklardan ilki (Resim 19), 1 lot numarası ile 17 Haziran 1999’da, Londra, King Street “Osmanlı & Oryantalist” Müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 19. 1 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabak düzdür ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi, turkuaz renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde bir at üzerinde erkek figürü, çevresinde sümbül, lale gibi stilize çiçek motifleri ile kuş ve balık figürleri yer almaktadır. Tabağın kenarında mavi zemin üzerinde yarım rozet şeklinde sıralanmış çiçek motifleri bulunmaktadır. Tabak 30 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan ikincisi (Resim 20), 365 lot numarası ile 01 Mayıs 2001’de, Londra, King Street “İslam Sanatları ve El Yazmaları” Müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 20. Formun Altı. 365 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde kaftan giymiş bir figür çevresinde stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Figür bir elinde şişe diğer elinde kadeh tutmaktadır. Tabağın kenarında dalga motiflerinden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 28 cm çapındadır.¹⁴

İnsan figürlü tabaklardan üçüncüsü (Resim 21), 377 lot numarası ile 15 Ekim 2002’de, Londra, King Street “İslam Sanatları ve El Yazmaları” Müzayedesinde satılmıştır.

¹⁴ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

**Resim 21. Formun Altı 377 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı (pembe), gri mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde kareli pantolon giyen, stilize başlıklı bir erkek figürü yer almaktadır. Figürün elinde çiçek bulunmaktadır. Çevresinde stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe stilize edilmiş rozet çiçek ve iki yapraklı çiçek motifleri dönüşümlü olarak sıralanmıştır. Tabak 25,6 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan dördüncüsü (Resim 22), 322 lot numarası ile 15 Ekim 2004'de, Londra, South Kensington "İslam ve Hint Sanatları" Müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 22. Formun Altı 322 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, gri mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde çizgili pantolon ve hamam sandaleti giyen, stilize başlıklı bir erkek figürü yer almaktadır. Figür elinde sigara içtiği uzun bir boru bulunmaktadır. Çevresinde stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Tabağın kenarında stilize çiçekler ve zig-zag motifli bir bordür bulunmaktadır. Tabak 28,5 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan beşincisi (Resim 23), 314 lot numarası ile 15 Ekim 2004'de, Londra, South Kensington "İslam ve Hint Sanatları" Müzayedesinde satılmıştır. Formun Altı

**Resim 23. Formun Altı 314 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde mavi ceket ve stilize başlık giymiş bıyıklı bir erkek figürü yer almaktadır. (Figürün elinde kaşık ya da zil bulunmaktadır.) Çevresinde yarım rozet şeklinde stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Tabağın kenarında stilize çiçeklerden ve bitkilerden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 29 cm çapındadır.¹⁵

İnsan figürlü tabaklardan altıncısı (Resim 24), 313 lot numarası ile 15 Ekim 2004’de, Londra, South Kensington “İslam ve Hint Sanatları” Müzayesinde satılmıştır.

**Resim 24. Formun Altı. 313 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, kobalt mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde kaftan giymiş bir figür yer almaktadır. Figür elinde tuttuğu çiçeği koklamaktadır. Çevresinde bahar dalları yer almaktadır. Tabağın kenarında stilize rozet çiçeklerden ve rumilerden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 31 cm çapındadır.¹⁶

İnsan figürlü tabaklardan yedincisi (Resim 25), 311 lot numarası ile 15 Ekim 2004’de, Londra, South Kensington “İslam ve Hint Sanatları” Müzayesinde satılmıştır.

¹⁵ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

¹⁶ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

**Resim 25. Formun Altı 311 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi renk, siyah tahrir ve sır üstü altın görülmektedir. Tabağın merkezinde yeşil uzun ceket ve stilize başlık giymiş bir figür yer almaktadır. Figürün çevresinde stilize çiçek motifleri görülmektedir. Tabağın kenarında yarım rozet şeklinde stilize çiçeklerden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 26,3 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan sekizincisi (Resim 26), 58 lot numarası ile 26 Nisan 2005’de, Londra, King Street “İznik Seramikleri: Vincent Bulent Koleksiyonu” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 26. Formun Altı. 58 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, kobalt mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde kaftan giymiş bir figür yer almaktadır. Figür elinde tuttuğu çiçeği koklamaktadır. Çevresinde stilize bahar dalları ve sümbüller yer almaktadır. Tabağın kenarında dalga motiflerinden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 29 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan dokuzuncusu (Resim 27), 71 lot numarası ile 26 Nisan 2005’de, Londra, King Street “İslam ve Hint Dünyası Sanatı” müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 27. Formun Altı. 71 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde mavi kaftan giymiş şapkalı ve bıyıklı bir figür yer almaktadır. Figür elinde uzun bir çubuk tutmaktadır. Çevresinde stilize çiçekler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe rozet şeklinde çiçekler ve küçük çiçekli dallar dönüşümlü olarak yer almaktadır. Tabak 29,6 cm çapındadır.¹⁷

İnsan figürlü tabaklardan onuncusu (Resim 28), 185 lot numarası ile 06 Ekim 2009'da, Londra, King Street "İslam ve Hint Dünyası Sanatı" müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 28. Formun Altı. 185 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde mavi ceket ve çintemani motifli bir şalvar giymiş şapkalı bir figür yer almaktadır. Figür elinde uzun bir çubuk tutmaktadır. Çevresinde lale ve sümbül gibi stilize çiçekler yer almaktadır. Tabağın kenarında yarım rozet şeklinde stilize çiçeklerden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Tabak 30 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan on birincisi (Resim 29), 814 lot numarası ile 11 Ekim 2013'de, Londra, South Kensington "İslam ve Hint Dünyası Sanatları & Tekstilleri" müzayedesinde satılmıştır.

¹⁷ Bu tabak Ömer Koç koleksiyonunda yer almaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz.: (Bilgi, 2009).

**Resim 29. Formun Altı. 814 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, mavi, turkuaz renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde mavi ceket giymiş şapkalı bağdaş kurmuş iki figür yer almaktadır. Figürlerden biri elinde tuttuğu çiçeği koklamaktadır. Figürlerin çevresinde stilize çiçekler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe rozet şeklinde çiçekler ve küçük çiçekli dallar dönüşümlü olarak yer almaktadır. Tabak 31,5 cm çapındadır.

İnsan figürlü tabaklardan on ikincisi (Resim 30), 403 lot numarası ile 11 Nisan 2014'de, Londra, South Kensington "İslam ve Hint Dünyası Sanatları & Tekstilleri" müzayedesinde satılmıştır.

**Resim 30. Formun Altı. 403 Lot Numaralı
İnsan Figürlü Tabak**

Tabağın kenarları dışa doğru kıvrıktır ve hafif çukur gövdelidir. Zemin beyazdır, renksiz şeffaf sır altında kırmızı, yeşil, açık (soluk) mor, mavi renk ve siyah tahrir görülmektedir. Tabağın merkezinde mor renkli ceket giymiş ayakta duran bir figür yer almaktadır. Figürün elinde çiçek bulunmaktadır. Figürün çevresinde stilize çiçekler yer almaktadır. Tabağın kenar bordüründe mavi ve beyaz birbiri içine geçmiş stilize bitkisel motifler yer almaktadır. Tabak 31,5 cm çapındadır.

Sonuç

Avrupalılar, 16. yüzyıldan itibaren İznik çinilerine duyduğu ilgi ve beğeni, bu çinilere olan talebi artırmış ve zaman içinde bu çinilerin taklit edilerek satışa yönelik üretiminin yapılmasına neden olmuştur. 16.yüzyılın sonlarında ise, İznik çinileri artık ticari bir eşyaya dönüşmüştür. Yurt içinden ve dışından gelen siparişlerin sayısı arttıkça İznikli ustalar saraydan gelen çini siparişlerini ertelemeye ve zamanında teslim edememeye başlamışlardır. Güney Avrupa'da birçok kilisenin duvarlarını süsleyen İznik tabakları ve 16. yüzyılda İngiltere'de değerli metal parçalar eklenen İznik

kaplarının varlığı, bu dönemde birçok yabancıların İznik çinilerini satın aldığı bir kanıttır. 19. yüzyılda Doğu'ya ilginin artması ile çok sayıda Batılı tüccar, gezgin ve diplomat İznik çinisi toplamaya başlamıştır. Bugün, dünyadaki birçok müzede ve özel koleksiyonlarda yer alan İznik çinileri bu sayede toplanmıştır. İznik çinilerinin incelenbilmesine bu özel koleksiyonların ve müzelerin araştırılması büyük katkı sağlayacaktır. Çini kapların azlığına karşı, duvar çinilerinin korunabilen en güzel örnekleri bugün hala birçok Osmanlı yapısını süslemektedir (Atasoy ve Raby, 1989: 20).

1600'lerin başlarında, İznik'te insan figürleri çinilerinin üzerinde görülmeye başlamıştır. Geleneksel kıyafetler giymiş olan kadın ve erkek figürleri, ayakta ya da otururken resmedilmiştir. Çinilerde genelde merkezde yer alan figür etrafında stilize bitkisel motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Sanatçıların insan figürlü çalışmalarında, o dönemin Osmanlı yaşamına ilgi duyan Avrupalılara satılmak üzere yapılan giyim-kuşam albümlerinden etkilendikleri ve bu dönemde de ustaların hala başkentteki sanat ortamından esinlendikleri düşünülebilir. 17. yüzyılın ortalarında yapılan daha serbest ve daha kaba olan figürlü çinilerde ise artık başkent etkisinden uzaklaşıldığı ve ustaların kendi hayal güçlerini kullandıkları görülmektedir. Genelde günlük hayattan sahnelerin yer aldığı bu çinilerde kaşık oyunu oynayan ve ya çubukla tütün içen figürler resmedilmiştir. Bu tarz figürlü kompozisyonlar 18. yüzyıl Kütahya çinilerinde de çok sık kullanılmış ve günümüze ulaşmıştır. İnsan figürlerinin yanında birçok çinide hayvan figürleri yer almaktadır. Türklerde sıkça rastlanılan av sahneleri yanında aslan, kuş, tavşan ve at gibi

hayvan figürlerinin yer aldığı birçok örnek yine bitkisel motiflerle zenginleştirilmiştir.

Özellikle İznik çinilerinin satışının yapıldığı en büyük Müzayede evleri arasında Christie's, Sotheby's ve Bonhams başta gelmektedir. İznik çinilerinin en iyi dönemlerinde üretilen mavi-beyaz dekorlu ve stilize çiçek motifli olanlarının yanında özellikle son dönemlerde yoğun olarak görülen figür tasvirli örnekler ilgi çekicidir. Birçok kaynaktan bu örneklerin saray nakkaşhanesine çok bağlı kalınmadan üretildiği ve çinicilerin daha serbest olarak dekorladığı belirtilmektedir. Figürlü çinilerin bir grubunda o dönemlerde yapılan albümlerden esinlendiği görülmekle beraber diğer bir grubun klâsik desen anlayışının dışında üretilmiş olması, o zaman hakkında bize bilgi vermesi açısından ve İznikli ustaların hayal gücünü göstermesi bakımından önemlidir. Yapılan araştırmalar sonucu Christie's de satışa sunulan figürlü örnekler ilgi çekici görülmektedir. Nurhan Atasoy'un "İznik Seramikleri" kitabında belirttiği gibi Avrupa müzelerinde ve özel koleksiyonlarda bulunan çinilerin taranması, İznik çiniciliğiyle ilgili değerlendirmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma "Bonhams Müzayedelerinde Satışa Sunulmuş Bir Grup Figürlü İznik Tabağı"¹⁸ isimli çalışmanın devamı niteliğinde hazırlanmıştır. Müze ve özel koleksiyonlarda bulunan İznik çinilerinin incelenmesi ve görsellerinin bir arada sunulması gün yüzüne çıkmamış örneklerin de tanıtılması, kayıt altına alınabilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır. Özellikle müzayede evlerinin satış katalogları, yayınlarda karşımıza çıkma olasılığı pek bulunmayan örnekleri içermektedir.

¹⁸ Bkz.: (Gokce, 2013, 10:37-47)

Daha sonra yapılacak araştırmalara konu olabilecek daha pek çok farklı İznik çinisi özel koleksiyonlarda ve müzelerde bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

ALLAN, J. W., (1973). “Abu’l-Qasim’s Treatise on Ceramics”, Iran, 11: 111-120

ALTUN, A., & ASLANAPA, O., YETKİN, Ş., (1989). İznik çini fırınları kazısı: II. dönem : 1981-1988, TTT İstanbul Araştırma Merkezi Yayınları

ALTUN, A., (1997). Osmanlı’da Çini ve Seramik Öyküsü, İstanbul

AND, M., (1985). “17. Yüzyıl Türk Çarşı Resamları”, Tarih ve Toplum, 16: 40-45

_____**(1990).** “17. Yüzyıl Türk Çarşı resamları ve Resimlerin Belgesel Önemi”, Kültür ve Sanat, 2 (8): 5-12

_____**(1993).** “Türk Çarşı Ressamlarının Gözünden Çalgıcı Cariyeler”, Kültür ve Sanat, 7:4-7

ARLI, B., DEMİRSAR, A., ALTUN, A., (2008). Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Osmanlı Dönemi, İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları

ASLANAPA, O., (1965). Anadolu’da Türk Çini ve Seramik Sanatı, Ankara

ATASOY, N., (1971). “Türklerde Çiçek Sevgisi ve Sanatı”, Türkiyemiz, 3: 14-24

_____**(2002).** Hasbahçe: Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek, İstanbul: Koç Kültür Sanat Tanıtım

ATASOY, N., RABY, J., (1989). Iznik The Pottery of Ottoman Turkey, London: Alexandra Press

BAĞCI, S., ÇAĞMAN, F., RENDA, G., TANINDI, Z (2006). Osmanlı Resim Sanatı, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

BAKIR, S.T., (2004). “Osmanlı Hayvan Figürlü Seramikleri”, Türkiye Federasyonu Seramik Dergisi, Nisan-Haziran:70-78

BAKIR, S.T., (2007). “Osmanlı Sanatında Bir Zirve İznik Çini ve Seramikleri”, Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, (ed. Gönül Öney- Zehra Çobanlı), İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

BİLGİ, H., (2009). Ateşin Oyunu: Sadberk Hanım Müzesi ve Ömer Koç Koleksiyonlarından İznik Çini ve Seramikleri, İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi Yayınları

CARSWELL, J., (2006). Iznik Pottery, London: British Museum Press

DEMİRİZ, Y., (2005). Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler, İstanbul: Yorum Sanat

LANE, A., (1957). “The Ottoman Pottery of Iznik”, Ars Orientalis, 2: 247-281

GÖKÇE, E., (2013). “Bonhams Müzayede-lerinde Satışa Sunulmuş Bir Grup Figürlü İznik Tabağı”, Yedi: Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi, 10:37-47

RENDİ, G., (2005). “The Ottoman Empire and Europe in the 17th century: Changing Images”, Images of the Turks in the 17th Century Europe, İstanbul: Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları

TOPRAK, F.A., (2012). “1618 Tarihli ‘Peter Mundy’ Albümü: Figürler Üzerine Bir İnceleme”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 21: 21-31

TOPRAK, F.A., & GÖKÇE, E., (2014). “Interaction of Artistic Production in Early XVI-ITH Century Ottoman Costume Albums and Iznik Ceramics”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (1): 89-104

TUNA, T., (2002). Ebul Kasım Çini Defteri’nin Teknolojik Analizi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Görsel Kaynaklar

Resim 1. Dilimli Tabak Parçası, Yaklaşık-1530, (Atasoy ve Raby, 1989:187)

Resim 2. İki Kulplu Matara, Yaklaşık 1545-1555, (Atasoy ve Raby, 1989:214)

Resim 3. Maşrapa Parçası Yaklaşık 1525-1530, (Lane, 1957)

Resim 4 . 4 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-second-1475411-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=1475411&sid=a5052044-9a23-44eb-992a-c0f9f01e16b1> (10.07.2014)

Resim 5. 313 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-ottoman-iznik-glazed-pottery-dish-turkey-4363301-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4363301&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (10.07.2014)

Resim 6. 375 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-3987301-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=3987301&sid=79342fb7-ca65-4b37-bf1d-c7244823409d> (10.07.2014)

Resim 7. 6 lot numaralı ile hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4479285-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4479285&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (10.07.2014)

Resim 8. 67 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4479346-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4479346&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (10.07.2014)

Resim 9. 55 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4479334-details.aspx?from=salesummary&intObjectID=4479334&sid=8fb78da9-55d6-45c4-aaa7-9685a0a2018d> (10.07.2014)

Resim 10. 7 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4479286-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4479286&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (10.07.2014)

Resim 11. 108 lot numaralı hayvan figürlü tabak.

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4685010-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4685010&sid=6a6207fa-262d-4bdf-bbe4-231794dbbfda> (10.07.2014)

Resim 12. Formun Altı. 50 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/LargeImage.aspx?image=http://www.christies.com/lotfinderimages/d51410/d5141017x.jpg> (10.07.2014)

Resim 13. Formun Altı 274 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-5551069-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5551069&sid=e352ff80-8dc6-4df7-b418-46330d6ff2fa> (10.07.2014)

Resim 14. 272 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-5551067-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5551067&sid=e352ff80-8dc6-4df7-b418-46330d6ff2fa> (10.07.2014) Formun Altı

Resim 15. Formun Altı. 764 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-intact-figural-iznik-pottery-dish-ottoman-5552955-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5552955&sid=e352ff80-8dc6-4df7-b418-46330d6ff2fa> (10.07.2014)

Resim 16. Formun Altı 241 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-5604038-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5604038&sid=e352ff80-8dc6-4df7-b418-46330d6ff2fa> (10.07.2014)

Resim 17. 815 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/ZoomImage.aspx?image=http://www.christies.com/lotfinderimages/d57230/d5723083&intObjectID=5723083> (10.07.2014)

Resim 18. 797 lot numaralı hayvan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-first-5604727-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5604727&sid=e352ff80-8dc6-4df7-b418-46330d6ff2fa> (10.07.2014)

Resim 19. 1 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-1580-90-1475408-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=1475408&sid=a5052044-9a23-44eb-992a-c0f9f01e16b1> (08.07.2014)

Resim 20. 365 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-2034588-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=2034588&sid=b04fa6eb-4197-4b4a-bb4b-ffe928576e34> (08.07.2014)

Resim 21. 377 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-3987303-details.aspx?from=searchresults&intObjectID>

=3987303&sid=79342fb7-ca65-4b37-bf1d-c7244823409d (08.07.2014)

Resim 22. 322 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-ottoman-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-4363310-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4363310&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (08.07.2014)

Resim 23. 314 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-ottoman-iznik-pottery-dish-turkey-17th-4363302-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4363302&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (08.07.2014)

Resim 24. 313 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-ottoman-iznik-glazed-pottery-dish-turkey-4363301-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4363301&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (08.07.2014)

Resim 25. 311 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-ottoman-iznik-pottery-glazed-dish-turkey-4363299-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4363299&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (08.07.2014)

Resim 26. 58 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-circa-4479337-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4479337&sid=ff285c24-093f-4bab-96e5-e61818c4580c> (08.07.2014)

Resim 27. 71 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-mid-4791318-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4791318&sid=6a6207fa-262d-4bdf-bbe4-231794dbbfda> (08.07.2014)

Resim 28. 185 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/lot/an-iznik-pottery-dish-ottoman-turkey-first-5236240-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5236240&sid=6612c78c-e4a2-4f63-aaf5-5f88c46a3a9f> (08.07.2014)

Resim 29. 814 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/ZoomImage.aspx?image=http://www.christies.com/lotfinderimages/d57230/d5723083&IntObjectID=5723083> (08.07.2014)

Resim 30. 403 lot numaralı insan figürlü tabak

<http://www.christies.com/lotfinder/ZoomImage.aspx?image=http://www.christies.com/lotfinderimages/d57820/d5782066&IntObjectID=5782066> (11.07.2014)